

*Grzegorz Iniewicz
Magdalena Mijas*

WPROWADZENIE

Seksualność człowieka to obszar dociekań, który stawia przed badaczami szczególne wyzwania. Wśród tych ostatnich bez wątpienia należy wskazać na charakteryzującą ją wieloaspektowość. Czy to ujmowana w perspektywie rozwojowej, czy też analizowana pod postacią wyodrębnianych w jej obszarze fenomenów, wymaga uwzględniania wielu kształtujących ją oddziaływań i czynników związanych tradycyjnie z różnymi dziedzinami wiedzy. Nie jest zatem sprawą przypadku, że seksualnością człowieka zajmują się przedstawiciele wielu dyscyplin naukowych. I chociaż używają oni różnych języków, posługują się specyficznymi dla swoich dziedzin pojęciami, wydaje się, że właśnie w tej, nierzadko trudnej, różnorodności kryje się klucz otwierający drzwi do pełniejszego opisu i zrozumienia związanych z nią zjawisk.

Ostatnie lata przyniosły znaczny wzrost zainteresowania problematyką seksualności człowieka. Świadczy o tym między innymi stale powiększająca się liczba poświęconych jej publikacji czy tematycznych konferencji naukowych. Nie ulega wątpliwości, że ze sfery nierzadko marginalizowanej, dziedziny, w której niepotwierdzone opinie przeważają nad rzetelną, wywiedzioną z badań, obserwacji czy praktyki klinicznej wiedzą, przeobraziła się w poważany przedmiot naukowych dociekań.

Książka, którą oddajemy do rąk czytelnika, prezentuje zaledwie wycinek obszernej problematyki kryjącej się pod hasłem seksualności człowieka. Autorzy poszczególnych rozdziałów to młodzi badacze zajmujący się naukami humanistycznymi: socjologowie, psychologowie, językoznawcy czy kulturoznawcy – uczestnicy interdyscyplinarnej konferencji „Seksualność człowieka w kulturze, nauce i terapii”, która została zorganizowana w Krakowie w dniach 19–20 marca 2010 roku dzięki współpracy trzech studenckich kół naukowych: Sekcji Klinicznej Koła Naukowego Studentów Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Sekcji Seksuologii Koła Nauk Psychologicznych Pragma przy Instytucie Psychologii Stosowanej UJ oraz Studenckiego Koła Seksuologii Uniwersytetu Śląskiego, i spotkała się z ogromnym zainteresowaniem ze strony studentów

i młodych badaczy, którzy chcieli zarówno poszerzać swoją dotychczasową wiedzę, jak i zaprezentować wyniki własnych badań. Dla nas, organizatorów, liczba nadesłanych zgłoszeń była bezpośrednią inspiracją do stworzenia niniejszego tomu. Ze wszystkich otrzymanych artykułów wybraliśmy te, które w naszej opinii w najbardziej jasny, precyzyjny i zarazem interesujący sposób przedstawiają poglądy i wyniki badań autorów.

Systematyzując różnorodność podejmowanych przez badaczy problematyk, podzieliliśmy tom na cztery części.

Pierwsza ma prezentować seksualność z perspektywy (między)kulturowej. Otwiera ją artykuł Katarzyny Salwy, w którym autorka dokonuje analizy socjolingwistycznej artykułów prasowych opublikowanych w polskich i szwedzkich mediach kościelnych, a traktujących o mniejszościach homoseksualnych. W podobnym tonie utrzymany jest tekst autorstwa Edyty Charzyńskiej i Moniki Żaby relacjonujących wyniki własnych badań, których celem było porównanie postaw wobec przedstawicieli mniejszości seksualnych wśród polskich i niemieckich studentów. W kolejnym rozdziale Tomasz Burdzik przybliży polskiemu czytelnikowi cieszący się coraz większą popularnością na świecie fenomen *hentai* – japońskich komiksów i filmów o dość niszowej tematyce erotycznej. Przedmiotem ostatniego w tej części książki artykułu jest analiza przemian obyczajowości i krytyczna charakterystyka kultury seksualnej panującej w Związku Radzieckim w XX wieku autorstwa Volgi Yerafeyenki.

Druga część książki ma charakter historyczny. Ukazuje ona, z jednej strony, w jaki sposób kształtowały się początki naukowej refleksji nad seksualnością, a z drugiej – porusza problem przemian w obrębie seksualnej obyczajowości na przestrzeni czasu. Znajduje się tu tekst autorstwa Marcina Czajkowskiego poświęcony sylwetce dziewiętnastowiecznego entuzjasty seksualności – Stanisława Kurkiewicza i jego fascynującemu projektowi stworzenia neutralnego słownictwa seksuologicznego. W kolejnym artykule Mira Marcinów podejmuje próbę rekonstrukcji procesu kształtowania się dyskursu na temat zaburzeń seksualnych w polskiej literaturze psychopatologicznej od XVIII wieku do końca XIX stulecia. Całość zamyka tekst Moniki Marczak, która analizuje i interpretuje zmiany w obrębie postaw wobec seksualności i zachowań seksualnych młodych ludzi w kontekście przemian obyczajowych w Polsce i Europie w ciągu ostatnich dekad.

Trzecia część tomu poświęcona jest w całości psychologicznej problematyce przestępczości seksualnej. Otwiera ją opracowanie Marceliny Westphal poruszające temat szczególnie kontrowersyjny i obciążony silnymi stereotypami – kobiety jako sprawczynie seksualnego wykorzystania dziecka. Czytelnik znajdzie tu zarówno informacje dotyczące statystyk, psychologicznych charakterystyk i typologii sprawczyń, jak i psychologicznych mechanizmów leżących u podłoża patologicznych zachowań wśród kobiet. W kolejnych artykułach Anna Roszyk szczegółowo omawia wybrane zagadnienia związane z diagnozowaniem i terapią sprawców przestępstw seksualnych, a Paweł Marcinkiewicz dokonuje przeglądu badań nad seryjnymi przestępcami seksualnymi, śledząc wyróżniające ich cha-

rakterystyki zarówno w obrębie historii wydarzeń życiowych, cech osobowości, jak i patologii funkcjonowania społecznego i emocjonalnego.

Ostatnia, czwarta część pod względem tematycznym jest niewątpliwie najbardziej różnorodna. Składające się na nią teksty łączy wyraźne zastosowanie praktyczne czy to w postaci poradnictwa i pomocy psychologicznej, zwłaszcza prób oddzielenia zachowań mieszczących się w granicach seksualnej normy od zachowań patologicznych, czy też problemów wiążących się z edukacją seksualną. Katalog problemów praktycznych otwierają wyczerpujące i wieloaspektowe prezentacje trzech niezwykle istotnych, szczególnie w kontekście diagnozy i pracy terapeutycznej, fenomenów: kazirodztwa autorstwa Marcina Demczuka, współuzależnienia od seksu – Moniki Filarowskiej i transseksualizmu – Anety Hanusiak. W kolejnym tekście Małgorzata Rutkowska podejmuje niezwykle rzadko pojawiający się w literaturze psychologicznej temat seksualności osób starszych. Opierając się na analizach treści rozmów przeprowadzonych z pensjonariuszami domu opieki środowiskowej, dyskutuje z mitem aseksualności osób starszych, ukazując jednocześnie niezwykle interesujące wzory rozumienia i zaprzęgania seksualności w relacje między pensjonariuszami. Aseksualność już oderwana od kontekstu wieku jest przedmiotem artykułu Magdaleny Mijas, w którym autorka rekonstruuje najważniejsze momenty w dalszym ciągu toczącej się debaty nad statusem czwartej orientacji seksualnej. Ostatni, zamykający tom, tekst Aleksandry Jaszczak podejmuje bardzo interesujący i aktualny problem seksualności w sieci. Autorka artykułu eksploruje czynniki różnicujące sposoby wykorzystywania Internetu jako źródła wiedzy na temat seksualności, jak również przestrzeni, gdzie ta aktywność może być podejmowana.

Mamy nadzieję, że czytelnik oprócz ciekawych informacji znajdzie wśród pokrótce zrelacjonowanych artykułów przede wszystkim zachętę do dalszej refleksji, a niewykluczone, że również do własnych badań.